

Чернігівська районна централізована бібліотечна система

**Сільська бібліотека:
джерело для спраглих душ**

78.34(4УКР)+63.3(4УКР)6
С36

Сільська бібліотека джерело для
спраглих душ / Скл. Г.Г.Адруг.- Чернігів,
2010.- 36 с.

Видання знайомить з історією сільських бібліотек
Чернігівського району, основними віхами їх розвитку, іменами
працівників та спогадами декотрих з них. Подаються також
дані про заснування Централізованої бібліотечної системи,
Центральну районну бібліотеку, керівників закладу.

Складач : Адруг Г.Г.

Відп. за вип. Пирковська В.А.

Комп'ютерний набір: Михальченко Л.В.

Час – це ріка. Книги – човни. Багато їх від приливають за течією, але розбиваються, тонуть та невідворотно губляться на її піщаних мілинах. І лише нечисленні, вкрай нечисленні витримують випробування часом і залишаються жити на радість прийдешнім тисячоліттям.

(Ден Браун „Втрачений символ”)

Одна з перших бібліотек часів Київської Русі сягає корінням другої половини XI століття – її заснував син Ярослава Мудрого Святослав (майбутній Великий князь Київський). Він не тільки збирав, а сам переписував книги. Книги релігійного та світського змісту зберігались в Успенському соборі Єлецького Успенського монастиря в Чернігові. З тих скарбів до наших днів збереглися Ізборники Святослава Ярославича 1073 і 1076 років.

Значно розширив „фонди” своєї бібліотеки особливо шанований в наших краях князь Святослав Давидович. Як розповідається в „Києво-Печерському патерику”, цей чернігівський князь у 1116 став ченцем Києво-Печерського монастиря, отримавши ім'я Микола Святоша і перевіз туди свою бібліотеку – книги з історії, філософії, географії на слов'янській, латинській, давньогрецькій, давньоєврейській мовах.

Такі монастирські книгозбірні й були не одне століття джерелом, що напувало спрагли до знань душі.

Згодом набувають поширення бібліотеки при навчальних закладах, у панських маєтках.

З 1789 р. діяла бібліотека при Чернігівському повітовому училищі. У праці М. Домонтовича знаходимо, що вона складалась з 1254 томів 127 назв.

З другої половини 20 ст. бібліотечними справами опікується повітове земство. У 1893 р. при Чернігівській повітській земській управі для вчителів повіту почала діяти бібліотека.

Зберігся запис про історію її створення: “...в 1891 году один студент медицинского факультета, бывший на борьбе с холерой в Черниговской губернии, отказался от следуемого ему вознаграждения в пользу учительской библиотеки.

Он купил по своему выбору 139 книг (55 названий) которые и образовали ядро новой библиотеки”.

Бібліотека, не враховуючи журналів, мала 471 книжку, з яких 267 книжок (57 %) белетристичного змісту, 15 (20 %) –

педагогічної та 109 (23 %) – науково-популярної. 1877 року почала діяти Чернігівська громадська бібліотека. Відкриваються безплатні земські бібліотеки-читальні, а згодом і народні бібліотеки на селі. У кінці 19 - на початку 20 ст. бібліотеки-читальні з'явилися у всіх повітах. На їх утримання та придбання книг 1894 земство асигнувало 60 тисяч карбованців, ще 15 тисяч карбованців у 1897. На ці кошти було відкрито 247 сільських бібліотек.

Однак масовому поширенню бібліотек у повіті сприяли відкриття та будівництво приміщень земських шкіл. У 1896 р. відзначалось: “При всех училищах уезда имеются в настоящее время ученические библиотеки, которыми пользуется и некоторая часть взрослого населения села”. З 53 земських шкіл учнівські бібліотеки діяли при 47. “Читающих взрослых было 503; книг прочтено ими 2834; на каждого взрослого приходится по 6 книг. Читались главным образом книги беллетристического содержания, затем по числу требований следует: религиозно-нравственного содержания, исторического, географического и наконец книги по сельскому хозяйству”. У 1896 р. повідомлялось, що попечительки Лукашівського училища Ганна Олександрівна Тризна та Яновського і Краснянського Ольга Олександрівна Бакуринська розробили каталог нормальної шкільної бібліотеки з 150 книжок на суму 200 крб. 23 коп.

«В 1886 году уездное земское собрание сделало постановление открыть библиотеки-читальни в 20 поселениях Черниговского уезда на средства, ассигнованные губернским земством в память бракосочетания Его Императорского Величества Государя Императора Николая II”. Але губернатор «прислал 12 утвержденных уставов и 12 свидетельств на разрешение Черниговской уездной земской управе открыть в 12 поселениях общественные библиотеки». Таким чином у 1898 р. бібліотеки з'являються в селах Пльохів, Слабин, Довжик, Количівка, Халявин, Красне, Седнів, Юр'ївка, Андріївка, Смолин. У 1906 році відкриваються ще 22 - в Анисові, Ведильцях, Навозах, Янівці, Кархівці, Киїнці, Брусилові, Ковпиті, Скорінці, Новому Білоусі, Сядричах, Пакулі, Пісках, Рудці, Слободі, Старому Білоусі та Шестовиці.

Губернська газета за 10 січня 1899 р. повідомляла про урочисте відкриття бібліотеки в Олишівці: “...перед открытием местным священником был совершен молебен, привлекий массу народа. По окончании молебствия начали раздачу книг, которых

было взято более 80. Всем присутствовавшим председательницей совета библиотеки А.К. Шрамченко был предложен завтрак”.

У боротьбі за тверезий спосіб життя теж використовувались бібліотеки. У 1900 р. друкуються відомості про діяльність „Чернігівського повітового комітету попечительства за народну тверезість”, де знаходимо запис: “В 1896 г. открыто было 5 чайных, а в 1897 г. 4 и 24 библиотечки”. При чайних влаштовувались народні читання.

Відомості про давні книгосховища при сільських церквах сягають у XVIII ст. З архівних документів за 1905 та 1914 рр. дізнаємось про стан церковних бібліотек. Так, найбільшими вони були при церквах сіл Юр’ївка – 300 томів, Буди – “...находится книг для чтения предназначенных 236 томов”, Седнів (Георгіївська церква) – 250, Кархівка – 192, Ковпита – 160 томів з 94 назв. Але були і такі, де зазначалось: “...книг очень мало” – Анисів, “...самое ограниченное количество” – Навози, “...весьма скудна – 28 томов” – Седнів (Успенська церква).

У тодішньому суспільстві відкриттям сільських бібліотек переймалися Петербурзький та Московський комітети грамотності.

З сучасних сіл нашого району перша бібліотека відкрилась на початку травня 1897 р. у селі Козел, книжки для неї надіслав Московський комітет. Бібліотеки відкривали згідно з розробленими правилами, де вказувалось, що “...народная библиотека-читальня имеет целью представить всем местным жителям бесплатное пользование книгами, журналами и газетами”.

Для сприяння бібліотечній справі в селах створювались ради, які очолювали авторитетні люди – дворяни, священики, лікарі. Першими бібліотекарями ставали земські вчителі. Бібліотечні фонди знаходилися в приміщеннях шкіл з окремим входом, волосних управах, або на квартирі лікаря чи вчителя. Зберігся звіт за 1898 р. завідуючого Роїщенською бібліотекою місцевого лікаря Н.М. Глобова, де зазначалось: “Роищенская библиотека сразу привлекла внимание и даже симпатию населения.

Брали книги и молодые и старики. Книги обыкновенно прослушивались всей семьей с живейшим интересом”.

Вже через два роки після революційних подій 1917 р. нові органи влади збирали дані про заснування сільських бібліотек, і всюди вказувались дати – починаючи з 1919 року. Все що робилося до цього, революційна ідеологія намагалася викреслити з людської пам’яті назавжди. Історичні довідки територіальних громад, які

поступово збільшуються з вивченням дореволюційних видань та архівних матеріалів, вміщують інформацію про подальший розвиток бібліотечної справи після 1919 р.

Хати-читальні виникли в перші роки Радянської влади, як центри політичної пропаганди і культурно-освітньої роботи на селі. В них навчали грамоті, залучали селян до культури. Перші хати-читальні виникли на Київщині в 1919 році. В Чернігівській губернії на квітень 1920 року налічувалося 457 хат-читалень. Вони утримувалися на кошти від членських внесків, а також на прибутки від вистав, концертів, тощо.

Пізніше хати-читальні трансформувалися в клуби, будинки і палаци культури (У 1925 році вже діяло 460 хат-читалень, 122 стаціонарні бібліотеки і 180 пересувних бібліотек з книжковим фондом 228,8 тисяч томів.

За роки Великої Вітчизняної війни було зруйноване приміщення і пограбовані книжкові фонди обласної бібліотеки імені В.Г Короленка, багатьох районних і сільських бібліотек. Відразу ж після визволення Чернігівщини від німецько-фашистських загарбників почалося відродження бібліотек.

Хліб наснажує тіло, а книга – розум. Так кажуть з давніх-давен, відтоді як люди навчилися відливати з металу не тільки ядра, а й літери, складалти їх вручну одна до одної і відтискали перші аркуші, зшивали перші фоліанти. В історії кожного, великого чи малого населеного пункту функціонування бібліотеки, нарівні зі школою, було і залишається неначе світлом смолоскипу, поводитирем у завтрашній день, до прогресу. Нерідко в цій історії вимальовуються карколомні сюжети, люди складають у скриню пам'яті найцінніше, найцікавіше, страшне або комічне, що власними очима бачили, або чули від батьків та дідів.

Пишуть нові книги, щоб нащадки читали, учились, не повторювали помилок. Ось як виглядала «еволюція» бібліотечної справи на теренах Чернігівського району.

В АНДРІЇВЦІ перша народна книгозбірня заснована у 1918 році, існувала на кошти політпросвіти, книги видавалися безплатно. При книгозбірні була читальня, яка в 1924 році підпорядковувалася сільбуду. На початок 1922 року в селі діяли бібліотека, театр, культурно-освітній гурток.

Витоки храму науки і освіти сягають 1931 року, в приміщенні сільської школи було відкрито хату-читальню.

Після війни, в 1948 р., бібліотека відновила роботу, як сільська. Фонд становив 1500-2300 екземплярів. В основному це були незначні централізовані надходження та книги, подаровані жителями села. Таким чином бібліотека зростала і міцніла. Бібліотекарем працювала Мнівець Уляна Іллівна – освічена, добра і привітна жінка.

Після війни село ще довго жило без радіо, без телевізорів.

Тому люди багато читали, створювалися великі черги за певними книгами, журналами чи газетами. Діяли всілякі форми пересувок – мобільного обслуговування, а в хаті Чугуй Марії Трохимівни утворилася хата-читальня, де проводилися голосні читання, різні бесіди і вечорниці. З 1955 року фонд почав зростати, порівняно з 1950 – збільшився удвічі. Майже 40 років – з 1955 по 1991- завідувала бібліотекою Сиза Марія Семенівна, за бездоганну працю нагороджена багатьма почесними грамотами, медаллю „Ветеран праці”.

Нинішня берегиня книжкового храму Номерчук Олена Вікторівна закінчила Ніжинське культосвітнє училище, носить почесне звання сільського бібліотекаря з 1994 року. На початок 2010 року загальний фонд - 9269 примірників, користувачів – 525.

В історії села **АНИСІВ** є згадка про відкриття хати-читальні у 1918 році. В грудні 1930 року в Анисові відкрито району бібліотеку, з фондом 389 екземплярів. Перший бібліотекар – Яків Максименко. У 1941 році Анисів зайняли окупаційні німецькі війська, зруйнували і спалили церкву, школу, бібліотеку і весь книжковий фонд.

Після війни бібліотеку відкрито в приміщенні колгоспної контори, а в 1962 році закінчилося будівництво нововго Будинку культури, в якому розмістилася і сільська бібліотека для дорослих та дітей з фондом 12 тисяч томів.

1963 рік пам'ятний тим, що 73-річний колишній зоотехнік Федір Денисович Лесун та його дружина Омеляна Федорівна влаштували у себе на квартирі бібліотеку для всіх бажаючих.

З 1975 року завідує філіалом-бібліотекою Татаренко Валентина Іллівна, яка закінчила Ніжинське культосвітнє училище. На початок 2010 року загальний фонд - 13485 примірників, користувачів – 726.

У **БОРОМИКАХ** перша бібліотека, разом із сільським клубом, була розташована в селі Снов'янка у бригадній хаті з земляною долівкою, критій соломною. В хаті стояла невелика шафа

з книжками, брошурами та журналами – близько 600 екземплярів.

По закінченні будівництва нового приміщення сільського клубу в Боровиках, у 1953 році - тут було виділено одну кімнату для бібліотеки.

Випускниця Ніжинського культосвітнього училища Дігтяр Олександра Василівна взялась за справу просвітництва односельців і працювала в бібліотеці 40 років. Протягом 60-х та половини 70-х років книгозбірня переїжджала в різні приміщення, доки не закінчилось будівництво нового Будинку культури і бібліотеки. Наступницею Олександри Василівни на посаді завідуючої закладом стала її донька Харченко Зінаїда Олександрівна, працює й понині. На початок 2010 року загальний фонд - 9420 примірників, користувачів – 438.

Створення першої бібліотеки у **БРУСИЛОВІ** датується 1919 роком, коли село було частиною Седнівської волості. Книжки розмістилися у конфіскованому приміщенні, опікувався ними і читачами Шараток Іван Харитонович. Перший сільбуд, зі слів старожилів, знаходився у 1935 році в конфіскованому будинку, ним завідував, а також виконував обов'язки бібліотекаря Білоус Василь Євтухович. Під час Великої Вітчизняної війни робота закладу припинилася, фонд сильно постраждав. Відновлення бібліотеки розтягнулося на чотири післявоєнні роки – 1945-1949. В той час працювала бібліотекарем Педь Уляна Романівна.

Нині діючий Будинок культури відкрито в 1960 році, до нього переїхала і книгозбірня. Бібліотечні працівники стали активними учасниками драматичного гуртка, жіночого вокального ансамблю, до цього часу залишаються в центрі культурного життя села. З 2005 року бібліотекарем працює Капран Світлана Іванівна. На початок 2010 року загальний фонд – 7111 примірників, користувачів – 591.

В 1920 році, коли село **ВЕДИЛЬЦІ** належало до Пакульської волості. Люди відвідували першу хату-читальню, де господарював Тарасенко Павло Маркович. Нове приміщення колгоспного будинку колективіста разом з бібліотекою збудувалося у 1934 році.

Напередодні війни фонд бібліотеки складала 3500 екземплярів книг. Після повного розорення бібліотеки під час Великої Вітчизняної війни, її робота відновилась лише в 1952 році, згідно з рішенням М.-Коцюбинського виконкому районної ради від 1.02.1952 № 68 „Про розширення мережі культосвітніх закладів в районі”. Старе приміщення сільради було використане для книгозбірні, на її оновлювання немало праці поклали спочатку

Солобай Н.С, а потім Ширай Єфросинія Василівна.

З 2002 року бібліотекою-філіалом завідує Богуш Катерина Пантеліївна, фахівець з вищою освітою –закінчила Київський державний інститут культури, а в бібліотечній системі району працює з 1974 року. На початок 2010 року загальний фонд – 12923 примірників, користувачів – 500.

У 1952 році село **ДНІПРОВСЬКЕ** ще мало назву Навози і відносилось до М.-Коцюбинського району, цим роком датується і відкриття першої бібліотеки – в приміщенні контори колгоспу, з первинним фондом 400 примірників. Тоді читачів обслуговував Заїка Петро Максимович, але його забрали в армію, і бібліотека деякий час стояла закритою. Того ж року благородну справу взяла в свої руки Новик Марія Свиридівна, і віддала їй більше двадцяти років. Наступний бібліотекар – Корінь Ольга Григорівна, вона працювала до 1997 року. За книгами приходили не лише жителі Навозів, а й прилеглих хуторів. Фонд щороку збільшувався, а в нове приміщення Будинку культури бібліотека переїхала у 1987 році.

Перша бібліотека в **ПОВИДОВІ** відкрита в 1972 році. Це була одна кімната у старій школі. Облаштовувала бібліотеку все та ж Новик Марія Свиридівна – робила ремонт, ліпила грубку, стелила підлогу. Книги у невеликій кількості надходили з Михайло-Коцюбинської та з районної бібліотек. Інше (приспосоване) приміщення книгозбірня отримала в 1995 році. Нині жителів обох сіл обслуговує Кравченко Марія Василівна, випускниця Ніжинського культосвітнього училища. На початок 2010 року загальний фонд – 12190 примірників, користувачів – 500.

1897 рік в історії **ДОВЖИКА** позначений відкриттям бібліотеки в новозбудованому приміщенні земської школи. В 1920 році колишня казарма для конюхів заводської стайні ремонтується і пристосовується для народного будинку і театру. Очевидно, була при ньому й хата-читальня, типова для тих часів. Новий клуб збудувався в 1954 році, мала бути при ньому й бібліотека, оскільки дані за 1957 рік свідчать: завідуючи бібліотекою Раїсу Григорівну Бєбко за хорошу роботу нагороджено Почесною грамотою Міністерства культури УРСР. З 2005 року Довжицьким філіалом-бібліотекою завідує Музиченько Алла Сергіївна. На початок 2010

року загальний фонд – 5510 примірників, користувачів - 546.

Ліквідація неписьменності в **ЖУКОТКАХ** відбувалась шляхом організації лікнепів та хат-читалень. Старожили згадують, що цією справою дуже активно займалась вчителька Плєсьнова. В колишній садибі священика в 1919 році відкрили клуб. Очевидно, і хату-читальню. Культура і добробут селян в довоєнні роки зростали, але точні дані в цифрах поки що не відновлені. Після занепаду в період Великої Вітчизняної війни, історія села вказує на 1949 – як рік відродження культосвітніх закладів, в тому числі й бібліотеки. В 1974 році відкрито новий будинок культури, на другому поверсі якого розмістилась і бібліотека – читальний зал і книгосховище. Працівники закладу не раз нагороджувались грамотами за активну участь в художній самодіяльності. З 1972 року закладом завідує Коледа Тетяна Миколаївна, яка має базову вищу освіту, закінчила Ніжинське культосвітнє училище. На початок 2010 року загальний фонд – 10122 примірників, користувачів – 505.

ІВАНІВКА: при хаті-читальні, заснованій в селі ЯНІВКА в 1919 році, вже тоді налічувалось 1,4 тисячі книжок, за якими заходило 250 жителів села. Перший бібліотекар носив прізвище Шрамченко, ініціали М.Н. не дають можливості ідентифікувати - жінка чи чоловік. „Черниговское губернское статистическое бюро” повідомляло в 1924 році, що в Янівці діють районна бібліотека, хата-читальня, сільбуд, драматичний гурток. У 1934 році був побудований невеликий сільський клуб, яким завідував Павло Повод, одночасно він займався і створенням бібліотеки.

Щоб її відкрити, мало бути зібрано не менше однієї тисячі примірників книг. Офіційною датою відкриття бібліотеки вважається 1050 рік, П.П.Повод завідував нею до 1980 року. В 1954 році колгосп „Авангард” побудував Будинок культури, бібліотека стала зональною. Трагічним виявився 1967 – пожежа завдала

бібліотеці великих збитків. Певний час до бібліотечної справи мала стосунок Коваленко Любов Олексіївна. Нині філіал-бібліотека займає другий поверх сучасного Будинку культури, з 2005 року ним завідує Петренко Світлана Сергіївна.

На початок 2010 року загальний фонд – 12198 примірників, користувачів – 1107.

В 1920 році, коли село **КАРХІВКА** ще належало до Пакульської волості, перша бібліотека була заснована в приватному будинку, а згодом із реквізованого будинку Корнія Поляка було збудовано приміщення саме для книгозбірні. Перший бібліотекар – Байдай Свирид Іванович. За даними архіву, в 1932 році бібліотека працювала і при школі.

Нове приміщення клубу і бібліотеки будували в 1937 році, завідувати обома закладами було довірено Фурсу Петру Григоровичу. Занепад закладів припадає на воєнні 1941-1945 роки, і лише в 1949 почали загоратись іскри життя у вогнищах культури села. В 1952 році до бібліотеки прийшла працювати випускниця Ніжинського культосвітнього училища Кирильченко Олександра Іванівна, і виконувала свої обов'язки по 1973 рік і передала справу Хропатій Галині Іванівні. Потім п'ять бібліотекарів змінювали один одного. А з 1977 року закладом завідує Макаренко Тетяна Миколаївна, дипломований спеціаліст, випускниця Київського інституту культури. На початок 2010 року загальний фонд – 10617 примірників, користувачів – 502.

У **КИЙНЦІ** перша хата-читальня була організована в 1924 році при сільській раді, завідував закладом сам голова сільради Годун Марко Ілліч, а з 1925 року – Омеляненко Петро Трохимович. Заклад існував за рахунок членських внесків. Кількома роками пізніше при сільськогосподарській комуні імені Ворошилова вже була справжня бібліотека. Перший сільбуд, а при ньому і бібліотека зведено у 1930 році з матеріалу розваленної церкви. В 1976 році клуб закрили через аварійний стан, але бібліотека продовжувала обслуговувати селян. Потім вона ще кулька разів переїжджала - у гуртожиток, в колишню школу, доки, врешті у 1998 році знайшла прихисток у новій школі, де знаходиться й понині.

Бібліотекар Семенець Світлана Петрівна

Від 1985 року закладом завідує Семенець Світлана Петрівна, яка отримала спеціальність бібліотекаря-бібліографа в Київському державному інституті культури. На початок 2010 року загальний фонд – 9237 примірників, користувачів – 903.

Немало старожилів села **КИСЕЛІВКА** пам'ятають, що перший сільбуд знаходився у 1935 році в поміщицькому домі, там були і книги для читання. Білоус Василь Євтухович і сільбудом

завідував, читачів обслуговував. А першу бібліотекарку звали Педь Уляна Романівна. Наступна згадка про сільську бібліотеку сягає післявоєнних років – періоду відбудови господарства, будівництва клубу. Відомо, що в 1967 році бібліотека знаходилась

в колишній конторі колгоспу, нею завідував до 1981 року Петренко Микола Петрович. В 1970 році книги перемістилися до сільського клубу. Від 1981 року по сьогодні бібліотечній справі присвячували частину життя Губко Ольга Степанівна, Грицаєнко Любов Миколаївна, Ситенок Валентина Іванівна, Шуман Павліна Григорівна.

У 2004 році приступила до роботи Чуприна Віра Василівна – колишній клубний працівник, освіту отримала в Ніжинському культосвітньому училищі.

На початок 2010 року загальний фонд – 6601 примірників , користувачів – 571.

Роком заснування **КЛОЧКІВСЬКОЇ** бібліотеки вважається 1919. Старожили села пам'ятають ім'я першого бібліотекаря – Шпак Іван Омелянович. Статистичні дані за 1924 рік свідчать, що в бібліотеці, що базувалась в колишньому будинку священнослужителя налічувалось 60 книг. В основному релігійного змісту, але люди поступово приносили і дарували інші цікаві книжки. Довгожителька села Сергусь Марина Іванівна розповідала, що матері з дітьми приходили в цей будинок, і слухали, як читали книжки вслух.

У 1952-53 роках в селі звели новий клуб, завідувачим призначено Петра Васильовича Шарпатого, він же був і бібліотекарем, оскільки книжковий фонд розмістили в цьому ж приміщенні. Далі взяла справу в свої руки Седень Галина Мойсеївна, а починаючи від 1980 року і по сьогодні бібліотекарем працює Сергусь Тамара Петрівна, випускниця Ніжинського культосвітнього училища. На початок 2010 року загальний фонд – 8688 примірників, користувачів – 310.

У післявоєнні роки в селі **КОВПИТА** функціонувала хата-читальня, де бібліотекарем працювала Бригинець П.Д. Стационарна сільська бібліотека створена в 1952 році, згідно з рішенням М.-Коцюбинського виконкому районної ради від 1.02.1952, заходилася під одним дахом з клубом. З 1961 по 1976 рік бібліотекою завідувала Падалка Н.Ф., в якій були заведені формуляри на 1400 читачів, а на полицях стояло більше тисячі примірників книг. Далі естафету благородної справи просвітництва понесла Денисенко Надія Михайлівна, вона працює й понині. В 1984 році бібліотека перенесена на другий поверх нового Будинку культури. На початок 2010 року загальний фонд – 14809 примірників, користувачів – 920.

За даними „Статистических сведений о деятельности библиотек” (ДАЧО) бібліотека в селі КОЛИЧІВКА функціонувала з 1923 року. У 1950 році сільський клуб і бібліотека отримали нове приміщення.

Обов'язки бібліотекаря виконував Артюхов Олександр Степанович, фонд складав 350 примірників. В бібліотеці систематично проводились читання політичних видань та газет за участю місцевих агітаторів-пропагандистів та вчителів. Бібліотекар постійно відвідував виробничі дільниці місцевого колгоспу з газетами, журналами та художньою літературою.

Станом на 2002 рік фонд збільшився до 9 тисяч книжок і журналів, кількість користувачів – до 703 чоловік. У 2009 році естафету культосвітньої справи перейняла молода випускниця Європейського університету Бурлак Марія Валеріївна, яка працює завідуючою бібліотеки-філіалу. На початок 2010 року загальний фонд – 7517 примірників, користувачів – 594.

У 1923-25 роках село **КРАСНЕ** було районним центром з невеличкою бібліотекою, того ж 1925 року перейшло в підпорядкування Олишівського району. В передвоєнні роки мало хто з селян мав книги, небагато отримували й газет. Тому люди в той час часто збиралися в так званих „бригадських хатах” на чолі з учителем і разом читали ті рідкісні екземпляри (зі спогадів колишньої вчительки Маковіїської Неоніли Миколаївни).

В період післявоєнної відбудови сільська бібліотека створена в 1955 році, з фондом 1,5 тисячі примірників. Цим невеликим скарбом розпоряджалась Чвертка Ніна Іванівна, і відтоді протягом 30 років завідувала бібліотекою. Суттєве поповнення фонду відбулось в 1960 році за рахунок книг з Олишівської районної бібліотеки. Більш-менш просторе приміщення для книг бібліотека отримала лише в 1957 році. В той час велика увага приділялась пропаганді сільськогосподарської літератури, надходило багато довідників з різних галузей. Періодичні видання бібліотекар раз на тиждень вивозила на тракторний стан. Після Ніни Іванівни по 1992 рік бібліотекарем працювала Ананко Тетяна Михайлівна, а від неї справу прийняла Бондаренко Тетяна Миколаївна завідує філіалом і понині. На початок 2010 року загальний фонд – 8847 примірників, користувачів – 513.

У центрі села **КУВЕЧИЧІ**, біля річки Свишня, в дореволюційний і революційний період знаходився будинок, який жителі села називали Народним будинком. В ньому знаходилась сільська рада, клуб і маленька читальня. Як згадував старожил села, колишній учитель Яків Якович Пекур, „населення тоді

було неписьменне, тому завідували чительнею в основному культармійці, в обов'язки яких входило сприяти подоланню безграмотності і неписьменності. Це були часи лікнепу". Відомо, що і в 1924 році в селі працювали бібліотека, хата-читальня, сільбуд. Всім цим завідував Кругляк Степан Захарович. Вогнем війни 1941-1945 рр. знищено і книги, і заклад. Дані за 1955 рік дозволяють говорити про повноцінне відновлення роботи бібліотеки – читачів нараховувалось 270, книг у фонді – 3,8 тисячі. З'явилися приватні бібліотеки в 25 дворах. До 1977 року в сільській бібліотеці вже налічувалося до 10 тисяч примірників книг.

Бібліотекар Лисак Валентина Михайлівна – представляє краєзнавчу виставку.

Від 1984 року бібліотека разом з Будинком культури знаходяться в новому приміщенні.

Жителі села розповідали, що бібліотечні кадри доволі часто змінювалися – приїздили молоді дівчата, які довго не працювали.

Найбільше запам'яталися такі спеціалісти: у 70-х роках Бакун Віра Тихонівна, у 80-90-их – Діхтяр Зінаїда, Майданник Галина Миколаївна, Гладиш Ганна, Черняк Марина. З 1999 року бібліотекою опікується дипломований товаровознавець з продажу книг Лисак Валентина Михайлівна. На початок 2010 року загальний фонд – 6925 примірників, користувачів – 400.

Згідно з даними обласного архіву, у березні 1920 року в селі **ЛАДИНКА** відкрито сільську бібліотеку. А в 1925 році діє і бібліотека, і хата-читальня, цей факт зафіксовано в „Статистических ведомостях о деятельности библиотек”. Про довоєнний період в історії книгозбірні мало що відомо, не можуть нічого згадати і старожили.

По закінченні Великої Вітчизняної війни у 1949 році відновилась робота бібліотеки, як сільського закладу, знаходилась в одному приміщенні з клубом, яким завідував Миткевич Максим Маркович – про це свідчать спогади старожилів і записи в інвентарній книзі.

Тоді бібліотечний фонд налічував 1032 примірники друкованих видань, з них 470 журналів (таких як „Молодежная естрада”, „Україна”, „Художня самодіяльність”, „На допомогу культосвітнім працівникам”, „Перець”, „Крестьянка”, тощо). З 1 листопада 1952 року і до 1984 року бібліотекою завідувала Ісаєнко Валентина Григорівна. Потім передала естафету Лідії Свиридівні Моргун, яка успішно працювала по 2009 рік. Її наступницею стала Пищик Надія Андріївна – педагог за освітою, культпрацівник за покликанням.

У 1977 році бібліотеку переведено до нового приміщення Будинку культури, де вона знаходиться і зараз. Бібліотека має дві кімнати – у одній книги для дорослих, у іншій – дитяча література. При бібліотеці діє клуб „Берегиня”, до складу якого входять учасники художньої самодіяльності та майстрині-вишивальниці села. Але приміщення не опалюється.

У квітні 2005 року Ладинська бібліотека святкувала свій 85-річний ювілей.

Бібліотечний фонд нині складає 11550 примірників (з них 75- періодичних видань). На початок 2010 року загальний фонд – 11265 примірників, користувачів – 518.

В 1932 році із матеріалів реквізованих приміщень в селі **ЛЕВКОВИЧІ** звели колбуд, при ньому функціонувала і бібліотека, книги видавав Орішко Михайло Максимович. При цій роботі він залишався аж до 1966 року. Але першим бібліотекарем вважається Шута Ольга, в 1952 році призначена в сільську бібліотеку, відкриту згідно з рішенням М.-Коцюбинського виконкому районної ради. Певний час працювали в бібліотеці Алла Чистякові, Марія Симончук, Ганна Миненок. 1960 рік позначений новосіллям закладів культури. Німченко Віра Миколаївна стала до роботи бібліотекаря в 2003 році.

На початок 2010 року загальний фонд – 7222 примірників,

користувачів – 210.

Про відкриття хати-читальні в **ЛУКАШІВЦІ** дійшли відомості ще з 1885 року. Нове приміщення для книгозбірні разом з лубом було зведено завдяки голові колгоспу Глазьку І.Ф. в період 1986 – 1995 рр. На 2002 рік фонд становив 7 тисяч примірників, 336 селян стали постійними читачами. Хромець Надія Борисівна, колишній будівельник, приступила до роботи в бібліотеці в 1997 році. На початок 2010 року загальний фонд – 7471, користувачів – 295.

У 1929-30 роках ХХ ст., як згадують старожили, на залізничній станції поблизу села **ЛЬГІВ** діяв вагон-клуб та вагон-читальня, куди часто заходили жителі села. Сільська бібліотека заснована в селі в 1952 році. Перший бібліотекар (він же і завклубом) Колесник Віталій Васильович. В цей час працювала і бібліотека при школі. В 1974 році при школі (квартирі для вчителя) була відкрита сільська бібліотека. Але перша завідувачка Катя (родом з Ковпити) не справилась з роботою і звільнилась. В 1975 році місцева влада запропонувала посаду бібліотекаря Тютюнник Ользі Михайлівні, випускниці, випускниці ніжинського культосвітнього училища. На той час у фонді була лише 901 книга.

Стараннями Ольги Михайлівни справа налагодилась, бібліотека стала справжнім центром культури на селі.

З 1980 року - в новому приміщенні, при ній діє краєзнавчий музей. На початок 2010 року загальний фонд -7210 примірників, користувачів – 350.

У **МАЛИНІВЦІ** в 1917 році відкрито хату-читальню. 1945 рік – у селі Стасі відкрито хату-читальню. Нове приміщення сільської бібліотеки в Малинівці споруджено в 1991 році. На даний час бібліотекарем працює Ковальова Олена Михайлівна. На початок 2010 року загальний фонд – 7784 примірники, користувачів – 200.

МИХАЙЛО-КОЦЮБІНСЬКИЙ: «В начале мая 1897 года открыта библиотека-читальня в с. Козлы в квартире земского врача, который взял на себя труд исполнения обязанности библиотекаря и ведения отчетов. Библиотека открыта, согласно правилам, утвержденным губернатором в январе 1896 года.

Книги для Козлянской библиотеки присланы Московским Комитетом Грамотности.» В цей час в с. Козел було 724 двори з населенням 3891 чоловік. (Земський збірник Чернігівської губернії 1898 рік, №5, ст. 27).

Після революційних подій, у 1921 році відкрито колбуд і бібліотеку.

А в 30-х роках в селі вже було 2 бібліотеки – в приміщенні сільського клубу. Під час війни цей будинок згорів, невеликий книжковий фонд зберігся.

В 1943 році, після визволення селища від німецько-фашистських загартників бібліотека з фондом 1 тисяча книг знаходилась в будинку жительки Томилко. Пізніше перенесена в будинок Прудкіної Наталії Платонівни, книжковий фонд уже збільшився до 3 тисяч примірників. Ще через два

роки книгозбірня перемістилася у будинок священника, і, врешті, коли налічувалось до 10 тисяч книжок – в Будинок культури. На той час завідувала закладом, як згадують старожили, Бригинець Марія Миронівна. Її наступницею стала в 1951 році Вовк Марія Сазонівна. У 1956 році в селі збудовано два будинки спеціально для двох бібліотек: дитячої і для дорослих. Остання отримала статус районної, збільшився штат її працівників. Завідувала бібліотекою до 1980 року Вовк Марія Сазонівна, а з 1980 по 1997 – Вовк Тетяна Іванівна. Бригинець Марія Миронівна працювала бібліотекарем, Неділько Наталя – методистом. Далі протягом року завідувала бібліотекою Погоняйло Ірина Василівна.

Зараз у бібліотеці знаходиться відділ обслуговування ЦРБ, яким з 1997 року по сьогодні завідує Шовкун Інна Володимирівна. До послуг користувачів також читальний зал, довідково-бібліографічний апарат. Все це займає майже половину другого поверху Будинку культури. На початок 2010 року загальний фонд – 25569 примірників, користувачів – 754.

За даними Чернігівського губернського статистичного бюро, в 1924 році в селі **МОХНАТИН** працював сільбуд, де населення також брало книги для читання. Після Великої Вітчизняної війни заклад відновив роботу у формі хати-читальні, якою завідувала Грищенко Ірина Петрівна. У 1956 році на базі хати-читальні створену сільську бібліотеку, в ній працював Довгуль Василь Якович. Нове приміщення для сільбуду і бібліотеки зведено в

1967 році. Випускниця Київського державного інституту культури Навозенко Людмила Євгеніївна працює в бібліотеці з 1983 року.

На початок 2010 року загальний фонд – 9610 примірників, користувачів – 402.

Коли село **МНЬОВ** ще відносилось до Пакульської волості – 1920 рік – в приватному будинку працювала хата-читальня, де обслуговував книгами Хропатий Іван. Наступні відомості – з 1952 року, тоді на території колгоспу ім. Калініна відкрито дві хата-читальні. Дрозд Ганна Михайлівна стала першим бібліотекарем. Нове приміщення для БК та бібліотеки збудовано в 1976 році. До 1987 року книгами та читачами опікувалась Лутченко Лідія Талімонівна. В наступні роки справу попередників продовжили Музика Наталія Миколаївна, Волевач Світлана Володимирівна. На початок 2010 року загальний фонд – 9693 примірники, користувачів – 488.

У селі **НОВОМУ** в 30-ї роки ХХ ст. в одному приміщенні з магазином, школою, клубом знаходилась і бібліотека. Книги видавала Васькова Ніна Іванівна. Датою заснування сільської бібліотеки вважається 24 грудня 1965 року. В нове приміщення, разом зі школою та дитячим садком книгозбірня переїхала у 1985 році. З 1973 року бібліотекарем працює Приходьмо Марія Леонідівна, випускниця Ніжинського культосвітнього училища. На початок 2010 року загальний фонд – 7938 примірників, користувачів – 450.

Перша згадка про бібліотеку в селі **НОВИЙ БІЛОУС** датується серпнем 1897 року – тоді відкрилась земська школа, при ній і працювала бібліотека.

У 20-х роках ХХ століття у сільбуді діяла хата-читальня, в ній читачам пропонувалось 200 примірників книг.

В 1931 році в селі відрито новий клуб, а бібліотека перемістилася в контору колгоспу „Жовтнева Перемога”, потім в гуртожиток радгоспу „Україна”, і, врешті, в одну з кімнат правління радгоспу.

Понад 20 років завідувала бібліотекою Туровець Поліна Михайлівна, а Комарова Олександра Григорівна – 13 років, певний час працювала також Хаїтова Галина Михайлівна.

В серпні 2007 року бібліотека відзначила 110-річний ювілей.

З 1993 року бібліотекою завідує П'ята Ніна Павлівна, фахову освіту вона отримала в Ніжинському культосвітньому училищі.

На початок 2010 року загальний фонд - 3127 екземплярів, користувачів – 675.

Після перейменування Яцевого в **НОВОСЕЛІВКУ** (1947 р.) датою створення сільської бібліотеки вважається 1974 рік. В ній працювала Рябчук Любов Миколаївна. В Новоселівський заклад було передано фонд бібліотеки села Півці, а також обов'язки забезпечити роботу

пунктів видачі літератури в селах Олександрівка та Півці. В 1975 році бібліотека розмістилась в початковій школі. З 1996 року бібліотекою завідує Баран Олександра Іванівна, випускниця Ніжинського культосвітнього училища. У 2004 році в бібліотеці, крім книжкового фонду, розмістився краєзнавчо-історичний музей „Бобровиця і Яцево в роки Великої Вітчизняної війни”, експозицію якого складають численні документи, фотознімки та інші експонати. На початок 2010 року загальний фонд – 5223 примірники, користувачів – 502.

Волосна бібліотека в **ОЛИШІВЦІ** заснована у 1898 році 14 жовтня – у приватному будинку (архівна матеріали Р-942, оп.№1, № 52-55). У 1910 році в хаті-читальні працювала Шрамченко Н.П.

Із статистичних відомостей про книгозбірні за 1923 рік відомо, що Олишівська районна книгозбірня з фондом 1800 книг розміщалась у шкільному будинку, відкривалась двічі на тиждень. Відомо також, що в 1927 році бібліотека вже переїхала у сільбуд, розмістилася у двох кімнатах. Кількість книг зросла до 2169, один бібліотекар обслуговував 759 читачів із семи сіл. Але пересувного фонду не було, як і відділу по роботі з дітьми.

Коли в 1932 році Олишівка стала райцентром, на базі діючої бібліотеки було організовано дитячу районну бібліотеку, якою завідувала аж до реорганізації району Бокач Ніна Семенівна. Бібліотекою для дорослих опікувалась Москалець Роза Михайлівна. Зі спогадів колишньої бібліотекарки Гаєвської Варвари Григорівни (1930 р.н.): „У 1958 році в Олишівці було збудовано нове

приміщення для бібліотеки, в ній розмістилися по сусідству і дитячі фонди, і для дорослих. Читачів обслуговували два читальних зали. Абонементом завідувала Сіренко Галина Іванівна, читальним залом – Скоробагатько Тетяна Павлівна. Я відповідала

за пересувний фонд, то ж з вузлом книг пішки добиралась до населених пунктів Чемер, Підлісне, Вовчок, Золотника, Друцьке, Ладинка, Серединка, Топчіївка, Красне. Ми обслуговували також відділення колгоспу, ферми, бригади в спеціально обладнаних кімнатах. В ті часи працювалось нелегко, бо цілий день на ногах. А ввечері читальний зал переповнювали читачі. Одні працівники бібліотеки проводили заходи в читальному залі, інші йшли до зали, де показували кінофільми. Ми отримували надзвичайне задоволення від роботи. ”. У 1960 році Олишівка увійшла до складу Чернігівського району, в результаті відбулось об'єднання районних бібліотек для дорослих і дитячої.

Так само закохана в свою справу Тетяна Іванівна Шеремет, яка з 1987 року завідує бібліотекою-філіалом. Нинішня книгозбірня займає приміщення, побудоване в 1958 році. До послуг користувачів, яких налічується більше тисячі, абонементи для дітей та дорослих, два читальних зали. Тут оформлені виставки, проходять літературні зустрічі, багато інших масових заходів.

Учасники „Дроздівських читань” в Олишівській бібліотеці

Традиційним став бенефіс читача. На початок 2010 року загальний фонд – 17971 примірник, користувачів – 1301.

За даними „Статистических сведений о деятельности библиотек” (ДАЧО), у 1919 році при **ПАВЛІВСЬКОМУ** культ просвіти діяла районна публічна бібліотека. Завідувач закладом Курач Микола Климович обслуговував також жителів сіл Кезі, Шумани, Королька. Наступного року почала діяти хата-читальня, а книгозбірня перемістилася до школи. У 1958 році святкували новосілля Будинку культури та бібліотеки, і якій уже налічувалося до 6 тисяч примірників книг. На 2002 рік фонд зріс до 7,1 тисячі книжок, ними користувалися 511 жителів Павлівни та інших сіл. З 1979 року філіалом завідує Соколенко Ольга Данилівна. На початок 2010 року загальний фонд – 7401 примірник, користувачів – 504.

Ще в 1914 році церковна бібліотека села **ПАКУЛЬ** надавала парафіянам для читання 29 томів релігійного змісту. А вже від серпня 1920 року в селі діяла бібліотека, що мала статус районної, Софія Швець виконувала обов'язки бібліотекаря. У 1947-50 роках бібліотека перебралася в нове приміщення сільського клубу, і завідувала нею Гаркуша Ольга Іллівна, пізніше – Марія Деркач. У 1952 році М.-Коцюбинський виконком районної ради прийняв рішення створити бібліотеку при колгоспі ім.Шверніка, та відкрити дві хати-читальні. Так продовжувалось до 1969 року, коли клуб та бібліотека отримали нове приміщення, а Межакову Світлану Володимирівну призначено завідувачкою бібліотекою. На цій посаді вона пропрацювала 44 роки. У 1999 році Пакульська та Семенягівська бібліотеки об'єдналися в одну.

На сьогоднішній день у Пакулі завідує філіалом Рудник Ольга Іванівна (з 1986 р.) На початок 2010 року загальний фонд – 16574 примірники, користувачів – 500.

За даними „Статистических сведений о деятельности библиотек” (ДАЧО) в селі **ПИЛЬНЯ** Пакульської волості в 1920 році функціонує хата-читальня, що розташована в приватному будинку, обслуговував читачів Волевич Стефан Дем'янович. Добрими словами і досі згадують першого сільського бібліотекаря Ребенка Миколу Овсійовича. Його бібліотека (106 примірників) в 1965 році містилась в робітничому бараці на торфорозробках, а з 1971 року – в одному приміщенні з ФАПом.

В наступні роки бібліотекарями працювали Головач Микола Петрович, Васькович Єфросинія Іванівна, Портна Віра Олексіївна, Мельник Валентина Михайлівна. Постол Надія Вікторівна працює бібліотекарем з 2004 р. На початок 2010 року загальний фонд – 4791 примірник, користувачів – 160.

1875 році в історії **ПЕТРУШИНА** позначений відкриттям 4-класного Міністерського училища. В ньому була й бібліотека – перша в історії села.

Перша документальна згадка датована 1897 роком, де зазначається, що в бібліотеці було 265 книг, нею користувався 71 учень (із 109), які читали в середньому 10 книжок на рік. Із числа „посторонніх пользователей” бібліотеку відвідували 13 жителів села, які читали по 5 книжок на рік.

Поклала початок самостійному функціонуванню бібліотеки, як громадської установи, хата-читальня, відкрита у 1919 році при клубі. В 1925 році існувала і хата-читальня, і бібліотека, але недовго – відповідно 76 і 60 днів. На той час у селі проживало 2 тисячі людей, із них 130 були читачами бібліотеки, їм пропонувалось 183 (485) примірники книг. Штат бібліотечних працівників : Костюк Іван Михайлович, Лобас Григорій Костянтинівич, Сериченко Олександр Сергійович.

У 60-ті роки книгозбірня вже мала власне приміщення. Відтоді й по 1985 рік бібліотекарем працював Зінченко Володимир Кирилович. Далі настала ера жінок – Шльончик Антоніна Іванівна, Логвиненко Надія Андріївна, яка й сьогодні залишається берегинею цього осередку затишку і спокою – за виразом читачів-односельців. Нині обслуговується 430 читачів, з них 96 – дітей і молоді. Фонд – 6 тисяч примірників.

Основним напрямком роботи бібліотеки на даному етапі залишається краєзнавча робота – створення літопису села, пошук нових джерел з історії села та відомості про людей, які брали активну в суспільно-економічному розвитку села.

З 1935 або 1936 року по 1937 рік головою сільської ради Петрушина був Мартиненко Олександр Федорович (1887-1968). Він народився в Харківській губернії, мав початкову освіту.

Після Великої Вітчизняної війни знову повернувся в село, деякий час знову очолював сільраду, а з 1946 року був призначений завклубом, заодно завідував і бібліотекою. З 1954 року залишив бібліотеку і цілком зосередився на обов'язках книгоноші. Пропагував

книги не тільки в Петрушині, а й у інших селах: Товстолісі, Малинівці, Стасях, Лопатині. У 1955 році в газеті „Советская культура” була розміщена стаття про досвід петрушинського книгоноші, він став відомим на весь Радянський Союз. В 1957 році у Московському видавництві „Искусство” вийшла книжка „С книгой по жизни”, автор - сам А.Ф.Мартиненко описав свій життєвий досвід, працю книгоноші. В оповіданні В.Дрозда „Спектакль” образ Калайди є прототипом Мартиненка. Знаменитий книгоноша помер у 1968 році, похований в Петрушині.

Від 1986 року бібліотекарем працює Логвиненко Надія Андріївна, випускниця Калузького училища культури. На початок 2010 року загальний фонд – 6066 примірників, користувачів – 433.

У бібліотеці села **ПІСКИ** зберігаються спогади Киянця Петра Яковича, 1924 року народження: „Перша хата-читальня у Пісках була відкрита у 1928 році, у старому клубі, в ній налічувалось до 50 книг. Перший бібліотекар –Тимошенко Іван Іванович. Через два роки хата-читальня поселилась в одній хаті з контрою артiлі „Новий шлях”. Завідував нею колгоспник Морозов Іван Гаврилович, житель Підгірного, а книжок вже було близько сотні. Зараз в бібліотеці є акт від 20 квітня 1951 року, що на кошти артiлі „Новий шлях” були закуплені у жителя села Піски Киянця Петра Яковича 608 примірників книг. У 1958 році завідувала бібліотекою Бондаренко Ганна Іванівна. В 1960 році бібліотеку було передано з колгоспного балансу у державне підпорядкування. В 1963 році бібліотеку прийняла випускниця Ніжинського культосвітнього училища Андросенко Віра Сергіївна.

На цей час фонд складає уже 4500 книг. За сумлінну працю і гарні результати бібліотекарю Андросенко Вірі Сергіївні присвоєно звання „Ветеран праці”, вона не раз нагороджувалась грамотами та подяками. В 1965 році у Пісках відкрився новий Будинок культури, збудований на кошти колгоспу „Новий шлях”. Бібліотека розмістилась на другому поверсі новобудови, займає дві кімнати, читальний зал і книгосховище. З 1 квітня 2005 року завідуючою

Пісківської бібліотеки працює Андросенко Світлана Валентинівна. У фонді налічується 6000 примірників різножанрової літератури, ними користується 300 читачів – дорослих, дітей, молоді. Часто заходять сюди і студенти. Окрасою бібліотеки став куточок народної творчості „Наші земляки”. На початок 2010 року загальний фонд – 6086 примірників, користувачів – 401.

ПЛЬОХІВ: перші згадки про бібліотеку при земській школі, а потім хату-читальню сягає 1897-1899 років. До хати-читальні приходило 175 жителів, їм пропонували на вибір 265 примірників книг. Наступний етап розвитку бібліотечної справи – 1920-1952 роки, коли була створена сільська бібліотека, де працював Марченко Юхим Іванович, підпорядкування закладу колгоспу ім. Маленкова. Нове приміщення книгозбірня і клуб отримали в 1978 році. З 2006 року бібліотекарем працює Апанасенко Валентина Миколаївна. На початок 2010 року загальний фонд – 12424 примірники, користувачів – 450.

РАДЯНСЬКА СЛОБОДА, 1920 рік – при Павлівському культ просвіти діє районна публічна бібліотека. В липні 1920 року при школі працює книгозбірня, а в селі – хата-читальня. В 1929 р. в селі відкрито клуб, а в 1976 побудовано нове приміщення бібліотеки. Перший бібліотекар – Кирильченко Олександра Іванівна, працювала до 1993 року. Від квітня 2009 року філіалом-бібліотекою завідує Черевко Ніна Олександрівна. На початок 2010 року загальний фонд – 5898 примірників, користувачів – 752.

Книгозбірнею у **РІВНОПІЛЛІ** опікуються сестри Підлісні – Людмила та Наталія, змінюючи одна одну. Загальний фонд на початок 2010 року – 4966 примірників, користувачів – 528.

У селі **РОЇЦЕ** при комуні „1 Травня” в 1920 році була створена хата-читальня, за її роботу та 354 книги відповідав Сердюк Сергій Григорович. В наступні роки до початку війни бібліотека знаходилася в одному приміщенні з сільським клубом, працювали гуртки з ліквідації неписьменності, художньої самодіяльності, струнний та драматичний. За 1928 рік учасники цих гуртків прочитали 56 доповідей та дали 18 концертів.

Післявоєнне відновлення роботи об'єктів соцкультпобуту тривало в 40-х – 50-х роках, а в 1961 році бібліотека і Будинок культури оселились в новому прекрасному двоповерховому приміщенні.

З 1987 року бібліотекою-філіалом завідує Бабич Валентина Федорівна, яка отримала вищу базову освіту в Калузькому училищі культури. На початок 2010 року загальний фонд – 13956 примірників, користувачів – 651.

У **РУДЦІ** бібліотека з хатою-читальнею, за даними „Статистических сведений о деятельности библиотек”, діяла вже в 1923 році. В 2002 році фонд складав 6 тисяч примірників, 633 користувачі. З 1998 року працює бібліотекарем Сапон Валентина Іванівна. На початок 2010 року загальний фонд – 6751 примірник, користувачів – 500.

З історії **СЕДНЕВА** відомо, що в 1898 році відкрито земську бібліотеку у приміщенні волосного управління, попечителем бібліотеки обрано Федора Андрійовича Лизогуба, бібліотекар – учитель Павло Михайлович Костюк. У 1907 р. розпочав свою роботу народний будинок, де молодь влаштовувала вистави, концерти, а з часом тут розмістились музей та бібліотека. У 1919 р. засновано Седнівську районну бібліотеку, відкрито хату-читальню. В 1922 р. книгозбірню перенесено до приміщення земського училища. Костянтин Семенович Шимко завідував хатою-читальнею в 1926 році. В 1971 році, за даними „Статистических сведений о деятельности библиотек” в селищі працювало: 5 бібліотек (спільний фонд 26 тисяч примірників), 2 клуби, широкоформатний кінотеатр, лекторська група товариства „Знання” (20 чоловік).

Від 1982 року філіалом завідує Фрол Євдокія Миколаївна, яка отримала базову освіту в Ніжинському культосвітньому училищі. На початок 2010 року загальний фонд – 11654 примірників, користувачів – 1155.

Додаткові дані:

В Седневі народився відомий бібліотекознавець і бібліограф, професор Балака Дмитро Андрійович (1894-1971). Відомо, що він навчався в реальному училищі.

Хатою-читальнею та сільбудом жителі села **СЕРЕДИНКА** користувалися ще в 1923 році, так зазначалось в „Статистических сведениях о деятельности библиотек”. Наступна інформація – післявоєнного періоду, в 1949 році бібліотекарем та завклубом працював Костюк Іван Опанасович. В 1951 році книгозбірня отримала окреме приміщення, бібліотекарем протягом 17 років працювала Логвинчук Ганна Павлівна. В 1977 році, уже в новому Будинку культури, бібліотекою завідує Дмитренко Анастасія Костянтинівна, а її наступницею стала Тур Віра Якимівна. З часом приміщення дійшло до аварійного стану, тож довелось повертати бібліотеку в колишню земську школу. В 2009 році бібліотека стала місцем роботи Лещенко Марії Павлівни. На початок 2010 року загальний фонд – 7848 примірників, користувачів – 253.

СЛАБИН: в 1931 році в реквізованому приміщенні створено сільбуд і бібліотеку. В 1947 році гроза стала причиною пожежі, в якій згоріли обидва заклади культури. Бібліотека відновила роботу в 1950 році в приміщенні сільради, читачів обслуговував сам сільський голова. Через два роки бібліотечні пункти відкрились в селах Слабин, Якубівка, Мажугівка. У 50-х – 60-х роках Слабинська бібліотека двічі переїздила у відбудовані Будинки культури. В минулі роки бібліотекарем працювала Сила Марія Андріївна. На сьогодні, починаючи від 1988 року – колишній клубний працівник зі спеціальною освітою Малашенко Тамара Михайлівна. На початок 2010 року загальний фонд – 13272 примірники, користувачів -485.

1906 – це рік відкриття бібліотеки в СЛОБОДІ (з „Отчета Черниговской уездной земской управы за 1906 р”. У 1918 в селі створено комнезам, при ньому хата-читальня.

Бібліотека, як сільський заклад, заснована в 1950 році в будиночку майже в центрі села. Тоді нараховувалося 309 екземплярів книг. Першим бібліотекарем був Олександр Іванович Піщур. Після нього працювали: Іван Леонтійович Щерба, Михайло Андрійович Карпенко, Ніна Іванівна Чух.

З часом бібліотека переїхала в новозбудований Будинок культури – для цього виділено окремі кімнати для фонду та читального залу. в 1984 році фонд збільшився до 9 тисяч екземплярів книг, але в 1998 становив 6 тисяч. В 2000 році до Слобідської бібліотеки приєднано фонд Вікторівської в кількості більше 5 тисяч екземплярів книг, в результаті нараховується 11277 примірників. На 2002 рік ними користувалися 449 сільських

читачів. З 2005 року працює бібліотекарем Мірошник Валентина Володимирівна. На початок 2010 року загальний фонд – 11573 примірники, користувачів – 460.

За свідченням літописних даних **СМОЛИНСЬКОЇ** сільської ради, в 1935-36 роках бібліотека знаходилась у школі, „оперувала” 192 книжками, завідував нею Дзюбенко Євстафій Маркович. Старожили розповідали, що в 1938 році було закрито церкву, в одній половині якої зробили колгоспну комору, в другій – клуб. У післявоєнні роки клуб знаходився у колишньому будинку поміщиків Демонтовичів, ним завідував Німченко Федір Савкович. Йому передали і бібліотеку зі школи. Наступна дата відкриття сільської бібліотеки – 1952 рік, за традицією при сільському клубі. Найновіше приміщення Будинку культури та бібліотеки збудував Смолинський торфобрикетний завод у 1985 р. З 2007 року посаду бібліотекаря обіймає Білик Ніна Іванівна. На початок 2010 року загальний фонд – 10061 примірник, користувачів – 501.

У **СТАРОМУ БІЛОУСІ** все починалося з церковно-парафіяльної школи. В 1888 році при ній функціонувала й бібліотека, як стверджують старожили. Сільська бібліотека почала діяти в 1919 році. Нове приміщення вона отримала в 1934 році, коли з матеріалів демонтованої церкви звели приміщення для клубу і бібліотеки. Велика Вітчизняна війна змусила припинити роботу закладів культури, але вже в 1943 році почалось їх відновлення, організовано драматичний гурток.

Тоді бібліотекою завідувала Любчик Ольга Михайлівна.

Більше 30 років завідує закладом Makeєнко Любов Іванівна. Крім основної роботи, керує дитячим ляльковим театром, а разом з настоятелем церкви Святого Духа отцем Дмитрієм Крюковим займається з дітьми у недільній школі. З дітьми та молоддю проводить уроки екології, правового виховання, дискусії та диспути, зустрічі з працівниками правових органів та медичних закладів. З ветеранською організацією, яку очолює своєрідна легенда села, колишня вчителька Марія Іванівна Сміян збирає матеріали для майбутнього історичного музею села. При бібліотеці працює читацька світлиця „Відродження”, девіз якої „Учини ж Боже усім нам гоже. Щоб військо було славне, всьому світу явне”. Мета – допомогти учням і всім, хто цікавиться, пізнати історію України та християнську істину віри.

Зі спогадів колишнього бібліотекаря А.В.Глушко (працювала в 1960 – 1973 роках): „Ще у 1921 році була відкрита хата-читальня, хата була куплена за мішок жита – чоловікові не було чого їсти, тому він і продав хату. Спочатку в хаті-читальні було всього 300 книжок. В той час люди були неосвічені, школи, можна сказати, не було, тому більшу частину селян навчали в бібліотеці. Так продовжувалось до 1934 року. В період колективізації церкву було ліквідовано, з неї побудували школу в обшелювали клуб. Бібліотеку розмістили в клубі – маленьке, але вільне приміщення. З того часу і почалася робота бібліотеки. У 50-х роках і пізніше проводились читки-бесіди, літературні вечори, конференції і інша культурно-масова робота. В літній період завідувач бібліотекою повинен був побувати на фермі, проводити читки-бесіди з доярками, особливо на міжнародну тематику. Під час збору урожаю – на полях, на лузі, тощо. Бібліотекар повинен був брати активну участь в художній самодіяльності, їздили по району з концертами. Разом з завклубом несли за цю роботу відповідальність, доходило до того, що звільняли з роботи. Пригадую такий випадок: коли Петра Юхимовича Шелеста звільнили від обов’язків Першого секретаря ЦК КПУ, його книгу „Україна наша Радянська” зобов’язали вилучити із бібліотечного фонду. В одному селі була всесоюзна перевірка, у фондї бібліотеки знайшли цю книгу і завідувача бібліотеки звільнили з роботи.

Ще раніше бібліотекарем працювала Галя Левенець, теж проводила роботу різних напрямків. Хай люди іншого часу, іншого покоління попрацюють так, як ми працювали”.

На початок 2010 року загальний фонд – 11184 примірники, користувачів – 590.

За даними „Статистических сведений о деятельности библиотек” в 1920 році в селі ТЕРЕХІВКА Халявинської волості створено бібліотеку з початковим фондом 90 примірників книг та призначено на посаду бібліотекаря Железняк Ксенію Іларіонівну. На 1924 рік в селі це був єдиний культосвітній заклад. В нове приміщення Будинок культури і бібліотека в’їхали у 1963 році. Від 1981 року працює бібліотекарем випускниця Новгородського культосвітнього училища Желада Тетяна Михайлівна. На початок 2010 року загальний фонд – 6317 примірників, користувачів – 300.

У **ТОПЧІЙЦІ**, за даними „Черниговского губернского статистического бюро” у 1923 році в селі працює сільбуд, при ньому

бібліотека та драматичний гурток. В часи післявоєнної відбудови клубом і бібліотекою завідував Васильюнок Павло Васильович. Було ще кілька бібліотек: при сільському комітеті, при школі, при клубі клінкерного заводу. У 1967 році бібліотека, що мала статус державної, переведена в нове приміщення. А в 1997 заклад переведено на утримання місцевих органів самоврядування, згідно з постановою Кабінету Міністрів як бібліотеку, що не ввійшла до державного реєстру. З 1988 року бібліотекарем працює Городня Ганна Василівна. На початок 2010 року загальний фонд – 4876 примірників, користувачів – 159.

ХАЛЯВИН: у 1880 році в селі було засновано Халявинську волость, до якої входило 36 сіл. Через три роки відкрився новий будинок волосного управління. В цьому приміщенні в 1919 році відкрилась волосна бібліотека, яка вже через рік отримала статус районної.

Читачів обслуговував Мазур Василь Іванович. Дані за 1923 рік свідчать про відкриття ще однієї бібліотеки в сільбуді з фондом 812 примірників книг.

З 1982 року філіалом завідує Коноваленко Ліна Григорівна. На початок 2010 року загальний фонд – 10869 примірників, користувачів – 602.

У 1906 році на кошти губернського земства у селі ХМІЛЬНИЦЯ відкрито сільську бібліотеку, а в 1920 році на присадибній ділянці Атрощенко Єфросинії Пилипівни діяла хата-читальня. Завідував читальнею 27-річний Богдан Іван Андрійович, який закінчив земську школу і курси. У 1934 бібліотека розмістилася у новому клубі, збудованому з розібраних хат куркулів. До війни, згідно зі спогадами старожилів, у бібліотеці працювала Любов Дідовець, а після війни – молодий хлопець на ім'я Мойсій (прізвище в пам'яті людей не збереглося). Пам'ятають ще одного працівника культосвітнього закладу Романенка Миколу Калениковича, він в свою чергу у 1953 році передав справу Леус Антоніні Григорівні. Це була при клубна бібліотека, займала невеличку кімнату, книжок налічувалося близько 700 примірників. Певна частина книжок була подарована жителями та придбана на кошти, що виділялись сільрадою і колгоспом. „Приблизно в 1968-69 роках, після об'єднання колгоспів, приклубні бібліотеки Рябців і Рижиків передали свої фонди у Хмільницю, там залишилось по

одній шафі книжок, якими розпоряджалися завідувачі клубами, а бібліотекар привозила літературу на замовлення. Парк навколо сучасного Будинку культури посадили у 1966-67 рр. в основному працівники культури – бібліотекар, завідувач клубу, техпрацівниця, а допомагали їм школярі” – розповідала колишня бібліотекарка.

З 1954 року бібліотеку взяла на баланс сільська рада, з колгоспної книгозбірні сюди передали близько тисячі примірників книжок. Фонд активно поповнювався за рахунок сільради та колгоспу, жителі села також дарували книжки.

У 1965 році в селі відкрито новий Будинок культури, в ньому відведено дві кімнати з окремим входом і для бібліотеки.

Після об'єднання колгоспів Хмільниці і Рябців (1968-69 роки) при клубах і селах Рижики та Рябці було відкрито пункти видачі книг.

З 1993 року бібліотекою завідувала Чеботько Катерина Петрівна, випускниця Ніжинського училища культури. У 2004 році вона перейшла на педагогічну роботу, а до книжок стала Якименко Галина Іванівна. На початок 2010 року загальний фонд – 14802 примірники, користувачів – 520.

Для жителів села **ЧЕРНИШ** ера просвітлення розпочалась у 1923 році - тоді в куркульському будинку по вулиці Озерній було створено хату-читальню і хату-клуб. Книжковий фонд складав 118-200 книг. Завідував закладом Іван Петрович Носенко. З 1954 року протягом 36 років бібліотечна справа лежала на плечах Віри Іванівни Носенко. Фонди збільшились до тисячі екземплярів, в 60-х роках закуповувати книги допомагав місцевий колгосп ім. Т.Г.Шевченка. В 1980 році бібліотека увійшла до Чернігівської районної централізованої бібліотечної системи, як філіал. В 2008 році село відзначало 85-річчя закладу. Станом на 2009 рік читачам пропонується 5865 книг, 1249 журналів, брошур і газет. Бібліотеку відвідують не лише місцеві жителі (діти, молодь, люди старшого віку), а й приїжджі з Білорусі, Росії, Києва, Чернігова.

Частину життя присвятили Черницькій бібліотеці Сергусь Тамара Петрівна, Желдак Надія Іванівна. Нині цим вогнищем культури і освіти завідує Потапенко Людмила Олексіївна. На початок 2010 року загальний фонд – 6922 примірники, користувачів – 352.

1882 рік позначений у історії села **ШЕСТОВИЦЯ** відкриттям земської школи та бібліотеки при ній. Наступні дані - за 1924

рік: бібліотека функціонує в одному приміщенні з сільрадою, є хата-читальня, у фонді 325 примірників. У 1977 році бібліотека розмістилась у новозбудованому Будинку культури. З 1979 року бібліотекою-філіалом завідує дипломований бібліотекар-бібліограф

Мироненко Тамара Іванівна. На початок 2010 року загальний фонд – 7889 примірників, користувачів – 503.

У **ШИБИРИНІВЦІ** 1886 року відкрилась земська школа, і при ній бібліотека. Хата-читальня вперше відкрилась у 1918 році, її робота продовжувалась і в 30-і роки, уже в новому клубі, збудованому з матеріалів садиби Федькових, розкуркулених та виселених.

Хата-читальня слугувала разом і школою. Тут же працювали гуртки: драматичний та струнного оркестру. У перший післявоєнний рік місцеву церкву переобладнали на клуб, сюди переїхала і хата-читальня та школа.

1977 став роком урочистого відкриття нового клубу і бібліотеки. З 1983 року бібліотекарем працює Ющенко Надія Петрівна, випускниця Калузького культосвітнього училища. На початок 2010 року загальний фонд – 8868 примірників, користувачів – 342.

Дітям – найкращу книгу

Згідно з рішенням виконкому Михайло-Коцюбинської Районної ради депутатів трудящих від 11 квітня та 16 квітня 1952 року в селищі М.-Коцюбинському (на той час районному центрі)

було відкрито районну бібліотеку для дітей. Спочатку книги і двоє працівників „квартирували” у однієї з жительок селища, у невеличкій кімнаті.

В 1957 році для дитячої бібліотеки було збудоване окреме приміщення на три кімнати: абонементи для 1-4-х

та 5-10-х класів, і книгосховище. 17 філіалів, які не увійшли до Держпавного реєстру бібліотек отримали статус клубів-біблотек.

Після скасування М.-Коцюбинського району в 1964 році бібліотека була перейменована на Чернігівську районну бібліотеку для дітей та юнацтва, у штаті – ті ж два працівники. Лише в 1971 році колектив поповнився ще одним членом – у читальний зал призначили завідувача.

Першим керівником дитячої бібліотеки з 1952 року була Дяченко Ольга Пантелеймонівна. Далі з січня 1957 посаду завідувачки бібліотеки обіймала Щерба Світлана Михайлівна, з 1980 – Артюшенко Катерина Омелянівна, з 1997 – Полевик Галина Миколаївна.

На початку діяльності книжковий фонд становив 1021 екземпляр. Формувати фонд допомагали районна бібліотека для дорослих, обласний бібколектор, „Облкниготорг”, жителі селища. Таким чином на початок 2010 року діти можуть вибирати з загальної кількості 32642 книги.

За роки діяльності в стінах бібліотеки, пройшло дуже багато цікавих масових заходів, зустрічей, свят, семінарів, тощо.

В 1975 році відбулось відкриття Тижня дитячої та юнацької книги.

В селищі народився і жив український письменник Василь Еллан-Блакитний. Його дружина Лідія Євгеніївна та дочка Майя Василівна кілька разів відвідували малу батьківщину батька та чоловіка, зустрічалися з читачами бібліотеки. В бібліотеці побували поетеса Надія Галковська, композитор Микола Збарацький,, письменники Станіслав Реп'ях, Василь Буденний.

На даний час (2010 рік) бібліотека знаходиться в приміщенні

Бібліотекар Свириденко Світлана Миколаївна. знайомить юних користувачів новими надходженнями.

М.-Коцюбинської гімназії, займає три кімнати, обслуговує 1100 читачів. Майже ніхто з гімназистів-випускників не прощається назавжди з читацьким квитком дитячої бібліотеки, заходять, беруть книжки, віддають шану улюбленому закладу.

Законова дата для всіх бібліотек 1980 рік – тоді було створено Чернігівську районну централізовану бібліотечну систему, і всі сільські заклади увійшли до неї, як філіали. Перший директор ЦБС – Стефанія Іванівна Блиставець. Наступники: Катерина Іванівна Тутук, Інна Володимирівна

Лагута, Наталія Володимирівна Лузан, Вікторія Анатоліївна Пирковська. На даний час ЦБС налічує 52 сільських філіали та 17 клубів-бібліотек, володіє понад 624 тисячами примірників різножанрової літератури, що пропонується жителям 69 населених пунктів, а також заїжджим гостям.

Користуються послугами бібліотек району майже 32 тисячі людей різних поколінь.

Основою роботи ЦРБ є комплектування фондів філіалів, надання методичних та консультаційних послуг сільським колегам, організація виставок та масових заходів, краєзнавчо-пошукова робота.

Джерела та література

(Земския наодные школы в Черниговском уезде. По отчету уездной управы за 1896 год (окончание)// Земский сборник Черниговской губернии. – 1898. - №5. – Чернигов: Тип. Губ. земства. – 1898. С. 26-28. Библиотеки)

Чернігівщина: Енцикл. довідн. - К., 1990. - С. 61-62; С. 554

Над битим шляхом століть// Збірник статей про Чернігівський район. – Чернігів, РВК „Деснянська правда”. – 1994. – С. 77

Черниговщина в период Великой Отечественной войны 1941-1945. - К; 1978. – С. 311

Сорокин В. Чернигов в огне войны. – Чернигов, 1993

Дзвони пам'яті// Художні та документальні твори. – К., – 1986

Черниговщина в годы гражданской войны 1919-1920// Сборник документов и материалов. – К., 1973. – С. 454

Історія міст і сіл УРСР. Чернігівська область. – К.,1984. – т.ІІ Кн.2.- Чернігівська область. – С. 468-470

Курданов А. Село Пакуль на зламі століть. – Чернігів, 1996.

Народна творчість на Чернігівщині// Літературний Чернігів – щоквартальний мистецький і громадсько-політичний журнал літературної спілки „Чернігів”.- 1993-1994.- № 1/4. –С.106-110

Там само, №8. - С. 91-94 (Згадка про села Чернігівщини та району)

Деякі питання генеалогії козацько-старшинських родин Чернігівського полку// Сіверянський літопис. – 1997 - №1-№2. – С.32-46

Славутицький оберіг// Є.Алімов „Нотатки краєзнавця”. - С.91-95.

З історіографічної спадщини// О. Яблонський „Чернігівщина”. - С. 130

Сіверянський літопис. – 1999. - №6. – с. 267

Історія міст і сіл Української РСР. Чернігівська обл.- К., 1983. - С. 692

Сіментов Ю.Я. Яцура М.Т. Краєзнавчі матеріали з історії Чернігівщини. – К.: Рад. школа, 1968

Чернигов и его округа в 9-10 вв.// Сборник научных трудов. – К.: Наукова думка, 1988.

Зайченко В. Новобілоуська свято-троїцька церква та її парафія// Сіверянський літопис.- 1999. - №3. - С. 79-93.

ДАЧО. – Ф. № Р. – 942 – ОП. № 1 Ед. 6641 ст. 14

ДАЧО. – Ф. № Р. – 944 – ОП. № 1 Ед. 585 ст. 3-4

ДАЧО. – Ф. № Р. – 65 – ОП. № 1 Ед. 445 ст. 155-156

ДАЧО. – Ф. № Р. – 593 - № 1 Ед. 707 ст. 4

Спогади жителів сіл і селищ.

Ми працюємо:
з 8.00 до 17.00
перерва
з 13.00 до 14.00
субота, неділя - вихідні

Чернігівська районна централізована бібліотечна система
м. Чернігів, вул. Шевченка, 183
тел.: (0462) 95-20-52
e-mail: cherniv.cbs@ukr.net

